

Hogyan gyűjtsünk népmesét?

Ha eldöntöttük, hogy megpróbáljuk megismerni településünk mesei hagyományait, akkor gyűjtsünk népmesét, illetve a valamikori mesemondással kapcsolatos adatokat. A néprajzi gyűjtésre vállalkozók az eredményes munka érdekében olyan idősebb személyeket keressenek meg, akiket a a környék hagyományait jól ismerő, sokat mesélő személyeknek tart. A beszélgetést diktafon, esetleg videó segítségével kell rögzíteni. A beszélgetés elején jegyezzék fel (mondják hanganyagra) a beszélgetés helyét, idejét, az adatközlő nevét, születési évét, helyét, iskolai végzettségét, vallását, mostani címét – valamint a kérdező nevét és címét. A hanganyagot számmal, a település és az adatközlő nevének felírásával kell megjelölni. Célszerű a beszélgetés alkalmával fényképeket is készíteni. A fényképek készítésekor jelölni kell a rögzített mozdulathoz tartozó szöveges részt, hogy később párhuzamosan tudjuk szemlélni a szöveget és a gesztust. A hanganyag lejegyzésekor az elmondottak szöveghű, szó szerinti lejegyzésére törekedjünk, ne írjunk hozzá, és ne vegyünk el belőle.

Mese nem gyűjthető kérdőívvel!

Kiindulópontként mégis adunk egy néhány kérdésből álló kérdéssort, amelyet a teljesség igénye nélkül segédanyagunk szánunk. A beszélgetés folyamán a következő témákra érdemes rákérdezni:

- Meséltek-e olyan történeteket, amelyek úgy kezdődtek, hogy: *Hol volt, hol nem volt, volt a világon...*, vagy: *Volt egyszer egy...*
- Meséltek-e olyan történeteket, amelyek szereplői:
 - állatok (róka, farkas, medve, szamár, kecske (félig nyúzott bakkecske), kakas, kismadár, macska, kutya stb.),
 - különös képességű emberek (Fehérlófia, Vasgyúró, Nyakigláb), királyok, királylányok, sárkányok, csodálatos tárgyak (mindent járó malmocska, üti lapocka, stb.) és növények (évig érő fa, jávorfácska), különös állatok (táltos ló, aranyszőrű bárány) stb.,
 - Szent Péter és Krisztus, amikor a földön járt, Szűz Mária és más szentek
 - Mátyás király,
 - ördög, halál,
 - furfangos emberek (Csalóka Péter, Tilinkó),
 - ostoba emberek (Bolond Mihók, Bolondos Jacsó, Bolond Misi),
 - pap, sekrestyés, kántor,
 - szépasszony, csalfa menyecske, furfangos lány, ostoba asszony és lány.
- Meséltek-e olyan történeteket, amelyek tárgyak, állatok, növények keletkezéséről szólnak?
- Meséltek-e „nagyotmondó” hazugságmeséket?
- Kitől tanulták a meséket, mikor, hogyan?
- Milyen alkalmakkor meséltek?
- Kik voltak közösségük jó mesemondói? Miért tartották őket annak?
- Milyen mesemondással kapcsolatos élményük van?

Ha jó mesemondóra találunk, akkor ne feledkezzünk meg arról, hogy nem csak lejegyezni érdemes a meseszövegeket, hanem megtanulni a mesemondást is. Ilyenkor minél többet szerepeltessük mesemondónkat, és ezeken az alkalmakon próbáljuk megtanulni a szövegeket, eltanulni a gesztusokat, a mesemondó viselkedését is. Tudjunk meg minél többet a mesetanulásról, a valamikori mesemondási alkalmakról, a mesemondás élményéről.